

หลายปีที่ผ่านมาผมนั่งอ่านทฤษฎีเรื่องความขัดแย้ง

เพื่อนำมาปรับใช้กับงานโครงการการจัดการพื้นที่คุ้มครองอย่างมีส่วนร่วมในผืนป่าตะวันตกที่เป็นโครงการหลักที่ทำงานกับชุมชนในป่าให้ลดความขัดแย้งและหาทางออกให้ชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ยุติการบาดหมางกัน ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยกติกาและเงื่อนไขว่าป่าไม่ถูกขยายทำลายเพิ่ม แต่เจ้าหน้าที่ก็อยู่กับชาวบ้านอย่างสันติ

อ่านๆ ทฤษฎีต่างๆ เข้าไปทำงานจุดๆ อยู่ในป่า พอมองออกมาในเมืองครั้งใดก็พบปัญหาความขัดแย้งที่ใหญ่โตซับซ้อน สอดคล้องกับเรื่องทฤษฎีที่อ่านมาเสียทุกที

นำตกใจว่าผมเริ่มทำงานที่ป่ามาสิบปี ความขัดแย้งทางการเมืองที่ปรากฏขึ้น ก็คุ้นๆ มาจนจะครบสิบปี เช่นเดียวกัน หากนับแต่สังคมเริ่มมีข้อสงสัยในการทำงานและผลประโยชน์บางเรื่องของผู้นำพรรคไทยรักไทยในขณะนั้น

หนังสือแปลของคุณหมอวันชัย วัฒนศัพท์ ที่พิมพ์โดยสถาบันพระปกเกล้า เรื่อง การขัดแย้งและการขอโทษ อธิบาย เรื่อง พลวัตของความขัดแย้ง (Dynamic of Conflict) และ การขยายตัวของความขัดแย้ง (Escalation of Conflict) ไว้ว่าจะมีพลวัตไปในทางที่จะก่อความเสียหาย และพลวัตที่สร้างสรรค์

เมื่อเริ่มมีการใช้อำนาจในทางที่ผิด จากนั้นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีปฏิกริยาต่อต้านและแก้แค้น ความรุนแรงของปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งมีความรู้สึกเป็นศัตรูกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียปรากฏชัดเจน

ความไว้วางใจ การติดต่อระหว่างกันและการพูดจาอย่างเที่ยงตรงได้สิ้นสุดลง มีการโต้เถียงโจมตีระหว่างกัน

จากนั้น องค์การทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป มีการแบ่งฝ่ายว่าจะเลือกอยู่กับประเด็นไหนหรืออยู่กับฝ่ายใด ต่อเนื่องกับ การว่ากล่าวโจมตีกันด้วยวาจารุนแรง ถึงขนาดทำลายความเป็นมนุษย์และกล่าวหากันไปในการชั่วร้าย จนลามไปถึงมีการทำร้ายร่างกาย ความรุนแรงเกิดขึ้น และสุดท้าย มีการใช้ความรุนแรงระหว่างกลุ่มที่แบ่งแยกขั้ว กระจายออกไปจนเหมือนโรคระบาดต่อสู้อันทั่วๆ ไป นี่เป็นพลวัตในทางที่จะก่อความเสียหาย

ส่วนอีกทิศทางหนึ่งบอกว่าเมื่อเริ่มมีการใช้อำนาจในทางที่ผิด จะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเจรจากับตัวแทนหรือบุคคลที่สาม พุดกับคู่กรณีน้อยลง บุคคลที่สามที่มีแนวคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ ป้องกันการขยายตัวของความขัดแย้ง สร้างความสัมพันธ์ และหาทางแก้ปัญหา บุคคลที่สามไม่ค่อยสร้างสรรค์อาจจะขัดขวางการวิเคราะห์ช่วยให้เกิดการนิทรวำร้าย เดิมเชื่อความรุนแรง ช่วยให้เกิดการขยายตัวของความขัดแย้งทำลายความสัมพันธ์ และสกัดกั้นการแก้ปัญหา การตัดสินใจอาจถูกบ่อนทำลายโดยพฤติกรรมปกปิดซ่อนเร้น จากนั้น ความไว้วางใจซึ่งกันและกันน้อย การติดต่อสื่อสารไม่ค่อยมีและเริ่มบิดเบือนประเด็นต่างๆ ดูจะขยายตัวออกไปเรื่อยๆ และเช่นกัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมองว่าอีกฝ่ายหรือหลายๆ ฝ่าย ล้วนเป็น “ตัวปัญหา” และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างก็โทษอีกฝ่ายว่าเป็นผู้ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมา

แต่สุดท้ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเจรจากันอย่างสร้างสรรค์ ให้เกียรติซึ่งกันและกันในประเด็นต่างๆ ประเด็นมีลักษณะเฉพาะเจาะจง ฝ่ายคู่กรณีมีการให้ความเชื่อใจกันบ้าง ไม่มีการใช้อำนาจในทางที่ผิดการตัดสินใจได้มีการนำไปปฏิบัติ นี่เป็นพลวัตในทางสร้างสรรค์ ทฤษฎีเขาว่าไว้อย่างนี้

จริงๆ แล้วทั้งสองแบบก็มีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างทางเป็นความขัดแย้งเหมือนกัน แต่สุดท้ายทางออกก็จะแตกต่างกัน พลิกนิดหน่อยก็ทะลุไปสู่ความเสียหาย หากมีคลีอะไร ดีๆ ก็อาจจะพลิกมาสร้างสรรค์ก็ได้

ผมมานั่งนึกๆ ดู เทียบกับการเมืองที่ขัดแย้งไปสู่พลวัตต่างๆ แต่ยังไม่ถึงขั้นสุดท้ายของพลวัตในทางที่ก่อเกิดความเสียหาย เหมือนที่เคยเกิดมาเมื่อสามสี่ปีที่แล้ว ก็ได้แต่หวังว่า จะเกิดปรากฏการณ์พลวัตในทางสร้างสรรค์ในภาพสุดท้าย ส่วนจะมาอย่างไร มาได้หรือเปล่า คงไม่มีใครรู้ได้

พลวัตรของความขัดแย้ง

เขียนโดย webmaster seub

วันพุธที่ 13 พฤษภาคม 2015 เวลา 15:19 น.

เว้นว่าจะมีการวางเกมลึกลับอะไรทางไหนกันไว้

อย่างไรก็ตามส่วนตัวแล้วยังเห็นส่วนความหวังที่เกิดจากการตื่นรู้ทางการเมืองของมวลชนจำนวนมากทั้งสองสามฝ่ายที่ต่างบ่มเพาะคู่ขนานมากับความขัดแย้ง และส่วนนี้เป็นความหวังที่จะป้องกันความรุนแรง และพลิกเกมไปสู่ทางสร้างสรรค์ร่วมกันในที่สุด

ศศิน เฉลิมลาภ

คอลัมน์ talk of the town หนังสือพิมพ์มติชน พ.ศ. 2557{jcomments off}